

ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ВИД ПРОПОЗИЦІЙ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Пономаренко Д. С.,

*студент, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Ponomarenko1998_ua@ukr.net*

Сокол Т.Г.,

*к.п.н., доцент, доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: tgsspectour@gmail.com*

Сьогодні одним з нових видів туризму є індустриальний туризм. Для його розвитку в якості ресурсів використовують різні території, будівлі та інженерні споруди виробничого або спеціального призначення в туризмі.

Поняття індустриальний туризм трактується як вид активного туризму, зосередженого в промислових регіонах, що має за мету споглядання індустриальних ландшафтів, ознайомлення з витворами індустриальної архітектури, відвідування працюючих виробничих підприємств з метою задоволення пізнавальних, професійних, ділових інтересів [1, с.13].

Існує дуже багато різновидів індустриального туризму, але найбільш поширеним є такі: урбанізм, промисловий туризм, руфінг, інфільтрація, відвідування занедбаних об'єктів і диггерство [2, с.20].

За походженням об'єкти індустриального туризму доволі різноманітні, але основоположне значення мають: промислові будівлі та споруди; техногенні форми рельєфу; машинне устаткування. В той же час об'єктами індустриального туризму можуть бути лише ті, які являють собою техногенну цінність, є надбанням індустриальної цивілізації, до того ж всі ці об'єкти повинні бути безпосередньо включені до процесу виробництва [1, с.13].

Даний вид туризму активно розвивається за кордоном, для цього створюються та успішно реалізуються проекти, спрямовані на його розвиток та підтримку.

Наприклад, У США зусиллями туроператорів була розроблена програма "Made in USA", до якої потрапили 54 об'єкта, в основному автомобілебудівні заводи. За 2004 р. програма дозволила заробити \$ 16 млн. Частина цих засобів була спрямована на поліпшення інфраструктури міст, у яких розташовані промислові підприємства. Власники автомобільних заводів виборють право бути включеними до цієї програми, бо в умовах гострої конкуренції на ринку автомобільної продукції США особистий досвід від відвідування того чи іншого підприємства відіграє важливу роль у прийнятті клієнтом рішення щодо покупки [3].

У Західній Європі досить популярні екскурсії до технопарків. Наприклад, у промислово розвиненому Сілезькому воєводстві Польщі створили „Маршрут технічних визначних пам'яток”, що складається з 31 об'єкта, зокрема таких, як вугільна шахта „Гвідо” у м. Забіже, де відвідувачів опускають на глибину 320 м

і три години водять штольнями, і срібна копальня „Чорний лосось” у містечку Тарновські Гори, знаменита підземними ріками, які зрештою і затопили її, тому шахтарям доводилося 600 м плисти човнами до робочого місця [4].

В Україні індустріальний туризм з кожним роком набирає популярності, хоча є одним з наймолодших напрямів туризму.

До найбільш популярних об'єктів індустріального туризму на ринку туристичних послуг в Україні відносять:

- 1) київський телецентр;
- 2) завод "Interpipe" м. Дніпро;
- 3) Дніпровська ГЕС;
- 4) кар'єри поблизу Кривого Рогу;
- 5) Теремле-Ріцька ГЕС;
- 6) завод "Данон Дніпро";
- 7) Одеський морський порт;
- 8) фабрика ROSHEN;
- 9) солеварний завод у Львівській області;
- 10) Чорнобильська АЕС та зона відчуження.

На території нашої держави знаходиться велика кількість підприємств та промислових об'єктів, які занепадають через неналежний рівень догляду, або ж звичайний брак фінансування, що є причиною для їхнього закриття. З часом такі закинуті об'єкти можуть викликати цікавість серед любителів індустріального туризму. Завдяки цьому існує можливість розвивати напрямок індустріального туризму, використовуючи ті ресурси, які на сьогоднішній день руйнуються від звичайних природних чинників таплинності часу.

Індустріальний туризм в Україні почав розвиватися лише наприкінці минулого століття. Найбільш привабливими регіонами для промислових туристів є Криворіжжя, Закарпаття, Карпати та територія тимчасово окупованого Донбасу. А от найбільш перспективним центром розвитку промислового туризму в Україні є місто Кривий Ріг. Це зумовлено тим, що тут зосереджено 45 шахт із видобутку залізної руди, 41 кар'єр, 89 відвалів, 26 провальних зон і зон зсувів в полях шахт, 15 шламосховищ, 27 спелестологічних об'єктів (розкриті старі штольні, штреки, шахти, гезенки, провальні колодязі тощо), 6 енергетичних підприємств, 5 металургійних підприємств, 28 машинобудівних, 5 хімічних, 14 будівельних, 9 деревообробних підприємств, 5 підприємств легкої і 12 харчовій промисловості. Для Кривого Рогу характерна багата індустріальна спадщина, що включає залишки (понад 800) виробничих об'єктів, залізниць, гідротехнічних споруд, мостів, стародавніх гірничопромислових ландшафтів, залишки робітничих поселень тощо. Якщо площа міста Кривого Рогу становить 431 км², то гірничопромислові ландшафти в ньому займають близько 48,8% території і вона постійно зростає [5].

Керівництво міста Кривий Ріг приділяє належну увагу розвитку промислового туризму. Так, в листопаді 2013 р. було проведено 1-й Міжнародний науково-практичний форум «Індустріальний туризм: реалії та перспективи», де було визначено основні об'єкти та прийнято Програму розвитку промислового туризму в місті.

Також в 2019 році свою програму розвитку індустріального туризму запустили в Запоріжжі — екскурсії на металургійний комбінат «Запоріжсталь». Запоріжжя лише розпочинає свій шлях та розвиток власного індустріального туризму. Такий напрям був в місті і раніше, однак «головним» об'єктом в ньому була гідроелектростанція ДніпроГЕС. Зараз, в рамках розвитку туризму в Запоріжжі, вдалося піти далі, і «відкрити» для відвідування промислового гіганта, одне з найбільших індустріальних підприємств, комбінат «Запоріжсталь». Тепер запоріжці і туристи, які завітають до міста, зможуть стати учасниками індустріального туру «Steel'ne misto» [6].

З кожним роком збільшується кількість осіб, зацікавлених в індустріальному туризмі на території України, серед яких значною частиною є іноземці, які ввозять та витрачають валюту, що, у свою чергу, сприяє поліпшенню економічного стану країни.

Технологічне забезпечення будь-якого промислового виробництва за останні десятиліття стрімко змінюється. Залишаються старі виробничі потужності: покинуті заводські приміщення, старі шахти, стара відпрацьована техніка, і тощо. З іншого боку будуються нові промислові об'єкти, які кардинально відрізняються від своїх попередників, виробничий процес стає дедалі більше автоматизованим та комп'ютеризованим. Звичайно, такі зміни самі по собі є цікавими як для спеціалістів, так і для молоді, що навчається. З іншого боку, серед сучасних людей знайдеться чимало таких, які ніколи не бачили процес видобування руди в шахтах чи кар'єрах, процес виробництва електроенергії на гідроелектростанціях, процес виплавки сталі, процес створення кондитерських виробів тощо. Тому, можна припустити, що на туристичному споживчому ринку є сенс розкручувати туристичні програми, в основу яких буде покладено історію того чи іншого виробничого процесу.

В багатьох регіонах нашої країни присутні об'єкти, які можливо використовувати в якості потужної ресурсної бази для розвитку промислового туризму, такі як: суднобудівний завод Паллада, завод і кар'єр поблизу села Діброва, Чигиринська АЕС, завод імені В. О. Малишева, Харківський тракторний завод, база ракетних військ стратегічного призначення і тощо. Велика частина цих об'єктів на сьогоднішній день в занедбаному стані, і нажалі знаходяться на порозі знищення. Тому для успішного розвитку промислового туризму, перш за все, необхідно залучитися підтримкою зі сторони держави, яка створить умови для ефективного використання існуючих об'єктів промислового значення.

Отже, індустріальний туризм в Україні є перспективною пропозицією на ринку туристичних послуг, має всі умови для розвитку і водночас створює можливості для економічно вигідного використання в якості ресурсів найрізноманітніші об'єкти.

Список використаних джерел:

1. *Индустриализация всего туризма. // Всеукраинский деловой журнал «Власть денег». Київ, 2005.13 с.*

2. Гай А. Необычные экскурсии при правильном подходе станут местами паломничества туристов. Курск, 2009. 20 с.
3. Запоріжжя відкриває новий туристичний напрямок: що потрібно знати про індустриальний туризм. Запоріжжя, 2019. URL: <https://tv5.zp.ua/news/zaporizhzhya-vidkrivaye-novij-turistichnij-napryamok-shho-potribno-znati-pro-industrialnij-turizm/> (дата звернення: 01.11.2020).
4. Індустриальний туризм. Яке воно, сучасне сталкерство? URL: <https://zaporizhzhia.city/news/industrialnij-turizm-ake-vono-sucasne-stalkerstvo-> (дата звернення: 01.11.2020).
5. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» корпоративний сайт. Кривий Ріг, 2020. URL: <http://ukraine.arcelormittal.com/index.php?id=47>
6. Пацюк В.С. Індустриальний туризм і перспективи його розвитку в Україні. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/pacjuk2.htm (дата звернення: 01.11.2020).